

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОГО ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ ПОЧАТКОВОЇ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

У сучасному світі гостро стоїть проблема творчого розвитку особистості. Кожна цивілізована країна дбає про творчий потенціал суспільства загалом і кожної людини зокрема. Посилюється увага до розвитку творчих здібностей особистості, надання їй можливості виявити їх. Тому актуальним на сьогодні є формування ключових компетентностей учнів. Дана проблема є метою модернізації змісту освіти.

Сьогодення вимагає компетентнісного підходу до навчання, яке є освітянською реальністю.

Сучасне суспільство вимагає виховання самостійних, ініціативних, відповідальних громадян, здатних ефективно взаємодіяти у виконанні соціальних, виробничих і економічних завдань. Виконання цих завдань потребує розвитку особистісних якостей і творчих здібностей людини, умінь самостійно здобувати нові знання та розв'язувати проблеми, орієнтуватися в житті суспільства. Саме ці пріоритети лежать в основі реформування сучасної загальноосвітньої школи, головне завдання якої — підготувати компетентну особистість, здатну знаходити правильні рішення у конкретних навчальних, життєвих, а в майбутньому і професійних ситуаціях. Тому актуальним завданням сучасної школи є реалізація компетентнісного підходу в навчанні, який передбачає спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових компетенцій особистості. Результатом такого процесу має бути сформованість загальної компетентності людини, яка включає сукупність ключових компетенцій і є інтегрованою характеристикою особистості.

Компетенція і компетентність — два різних поняття.

Компетенція — це суспільна норма, вимога, яка включає знання, уміння, навички, способи діяльності, певний досвід. Компетенція сама по собі не є

характеристикою особистості. Нею вона стає в процесі засвоєння і рефлексії учня, перетворюючись у компетентність.

Компетентність — це здатність застосовувати набуті знання, вміння, навички, способи діяльності, власний досвід у нестандартних ситуаціях з метою розв'язання певних життєво важливих проблем. Компетентність є особистісним утворенням, яке проявляється в процесі активних самотійних дій людини.

Запровадження компетентнісного підходу в навчанні передбачає реформування освіти за такими основними напрямками:

- уточнення мети (цілей) навчання;
- удосконалення змісту навчання;
- оновлення навчально-методичного забезпечення навчального процесу (створення нових підручників, посібників, дидактичного матеріалу, мультимедійних засобів тощо);
- добір ефективних методів, прийомів навчання і форм організації навчальної діяльності;
- підготовка вчителя до реалізації компетентнісного підходу в навчанні.

Ключові компетенції формуються в процесі реалізації цілісного змісту освіти загальноосвітньої школи, а предметні — передбачені змістом конкретного предмета і набуваються впродовж конкретного року або ступеня навчання. Формування ключових компетенцій реалізується в освітніх галузях і навчальних предметах. При цьому кожний предмет забезпечує реалізацію тих складових змісту ключових компетенцій, для формування яких має необхідні умови.

Для забезпечення ключової комунікативної компетенції в учнів необхідно сформувати готовність до спілкування з іншими людьми. З цією метою школярі повинні оволодіти:

- різними видами мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо);
- мовою як засобом спілкування.

Ключова соціальна компетенція передбачає здатність діяти в життєвих ситуаціях відповідно до соціальних норм і правил. Для цього на уроках в учнів треба формувати здатність:

- продуктивно співпрацювати з різними партнерами в групі та команді;
- виконувати різні соціальні ролі;
- брати на себе відповідальність за прийняті рішення та їх виконання.

Загальнокультурна ключова компетенція стосується сфери розвитку культури особистості в усіх її аспектах. Реалізація цієї компетенції в процесі навчання передбачає передусім формування:

- *культури міжособистісних відносин;*
- *толерантної поведінки;*
- *моральних якостей,*

а також ознайомлення з:

- *культурною спадщиною українського народу;*
- *найважливішими досягненнями національної науки й культури;*
- *визначними подіями та постатями в історії України.*

Ключова **компетенція уміння вчитись** виявляється у здатності учня організовувати і контролювати свою навчальну діяльність. Ця компетенція реалізується на уроках шляхом формування мотивації навчання і здатності:

- *організовувати свою працю для досягнення результату;*
- *виконувати розумові операції й практичні дії;*
- *володіти уміннями й навичками самоконтролю та самооцінки.*

Соціокультурна компетенція покликана сприяти загальнокультурному розвитку молодших школярів, адаптації їх до життя в певному соціальному середовищі, а тому передбачає:

- *знання про свою державу Україну;*
- *здатність використовувати в мовленнєвій практиці знання про особливості української національної культури, звичаї, традиції, свята;*
- *дотримання етикетних правил спілкування з представниками різних вікових груп і статусів;*

Діяльнісна компетенція передбачає володіння загально-навчальними уміннями і навичками, які поділяються на чотири групи:

1) *навчально-організаційні* — здатність розуміти визначену вчителем мету навчальної діяльності, організовувати робоче місце, раціонально розподіляти час, планувати послідовність виконання завдання, організовувати навчальну діяльність у взаємодії з іншими її учасниками (у парі, малій групі);

2) *навчально-інформаційні* — здатність самостійно працювати з підручником, шукати нову інформацію з різних джерел, користуватися довідковою літературою, зосереджено слухати матеріал, зв'язно, послідовно, доказово відповідати, вести діалог;

3) *навчально-інтелектуальні і творчі* – здатність аналізувати, порівнювати, виділяти головне, узагальнювати, встановлювати та пояснювати причинно-наслідкові зв'язки, вилучати зайве, групувати й класифікувати за певними ознаками, висловлювати аргументовані критичні судження, доводити власну думку, переносити знання й способи діяльності в нову ситуацію, застосовувати аналогію;

4) *контрольно-оцінні* — уміння використовувати різні способи перевірки та контролю своєї діяльності, знаходити і виправляти помилки, оцінювати власні навчальні досягнення.

Реалізація зазначеного змісту потребує оновлення навчально-методичного забезпечення навчального процесу, тобто створення нових підручників, посібників, дидактичного матеріалу, мультимедійних засобів тощо.

Оновлення навчально-методичного забезпечення необхідно здійснювати виходячи із функцій, які покликані виконувати навчальні засоби. Компетентнісний підхід у навчанні вимагає, щоб сучасні навчальні засоби виконували не тільки інформаційну, а й мотиваційну і розвивальну функції.

З метою забезпечення мотивації учіння, в навчальних засобах мають бути використані:

- *цікавий текстовий матеріал;*
- *ілюстрації;*
- *дидактичні ігри;*
- *вправи, що передбачають цікавий для учнів процес виконання;*
- *завдання, що спонукають до пошуку значущих для учня результатів тощо.*

Для реалізації розвивальної функції сучасні навчальні засоби мають містити систему завдань, спрямованих на розвиток пізнавальних здібностей учнів, а саме, на

оволодіння мисленнєвими операціями (аналіз, порівняння, узагальнення, доведення тощо), а також на формування здатності застосовувати набуті знання, способи дій, досвід у нових нестандартних ситуаціях. Крім того, компетентнісно орієнтовані навчальні засоби повинні готувати дітей до самонавчання. З цією метою в них мають бути алгоритми міркувань, пам'ятки, схеми, таблиці, зразки виконання завдань тощо.

Крім того, необхідно, щоб навчальні засоби містили:

- *цілісну систему завдань і вправ, доступних для учнів певної вікової категорії;*
- *диференційований матеріал з урахуванням рівнів розвитку дітей;*
- *раціональне співвідношення завдань для тренування і творчого використання;*
- *завдання, що передбачають роботу в парі й групі, фронтальну та індивідуальну;*
- *завдання на вільний вибір тощо.*

Важливим фактором успішної реалізації компетентнісного підходу в навчанні є добір ефективних методів, прийомів навчання і форм організації навчальної діяльності.

Метод навчання — це спосіб взаємної діяльності учителя й учнів, спрямований на розв'язання навчально-виховних завдань.

Компетентнісно орієнтоване навчання вимагає застосування методів, які передбачають активну діяльність учнів. Одними із найефективнішими є методи інтерактивного навчання, які відповідають вимогам компетентнісно орієнтованого навчання, оскільки організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, які сприяють формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії.

Інтерактивні методи сприяють розвитку здібностей кожної особистості, дають можливість кожній дитині продемонструвати свої навчальні досягнення в конкретних ситуаціях, порівнювати свій рівень розвитку з іншими учасниками навчального процесу.

Найбільш цінними з точки зору компетентнісного підходу є індивідуальна навчальна діяльність, робота в парах, групах.

Добір і використання методів слід підпорядковувати змісту і меті навчального предмета, враховуючи при цьому вікові особливості учнів молодшого шкільного віку, їх можливості і здібності.

Щоб успішно формувати компетентну особистість, сучасний педагог повинен володіти певними якостями. Наприклад:

- *успішно вирішувати свої власні життєві проблеми, виявляючи ініціативу, самостійність і відповідальність;*
- *усвідомлювати мету компетентнісно орієнтованого навчання;*
- *планувати урок з використанням усього розмаїття форм і методів навчальної діяльності і насамперед усіх видів самостійної роботи, діалогічних, евристичних і проблемних методів;*
- *пов'язувати навчальний матеріал з повсякденним життям та інтересами учнів;*
- *демонструвати учням рольові моделі на прикладі реальних людей, літературних персонажів;*

оцінюючи навчальні досягнення школярів, брати до уваги не тільки продемонстровані знання і вміння, а, передусім, здатність застосовувати їх у навчальних і життєвих ситуаціях.

Працюючи над проблемою компетентності учнів, особливо 6-7 річних, переконалася в тому, що забезпечити формування міцних навичок швидкого, усвідомленого, виразного читання, грамотного письма і лічби неможливо, якщо не приділяти належної уваги розвитку мислення, пам'яті та уваги. Одне з найважливіших завдань навчання дитини — її розумовий розвиток, формування вміння мислити, що дозволяє легко засвоювати нове.

Учні мають виявити ініціативу, творчість, незалежність, елементарну критичність, оптимізм, коли трапляються труднощі, наполегливість, уміти доводити розпочате до кінця, брати на себе відповідальність за допущені помилки.

Інтуїтивно чи на практиці доходять висновку, що «ось так» міркувати можна, а «так» — ні, це міркування правильне, а те — хибне. Кожна дитина володіє стихійною, інтуїтивною логікою, без якої вона б не могла міркувати і спілкуватися з дорослими й однолітками. Однак логічна інтуїція не замінить навіть елементарних логічних умінь. Завдяки цим умінням формується логічна культура мислення людини.

У роботі з розвитку логіко-математичного мислення учнів 6-9 років можна використовувати такі види роботи:

- *дидактичні ігри і вправи з логічними блоками;*
- *загадки математичного змісту;*
- *завдання і задачі з логічним навантаженням.*

На уроках математики під час хвилинки каліграфії використовується «Малювання за командою»: сніжинки, грибок, конверт. Це відмінна вправа для розвитку уваги, логічного мислення, уяви. Техніка гри полягає в тому, що учень, не відриваючи руки, за командою виконує малюнок.

Розвиток логічного мислення здійснюється не тільки на уроках математики, а й на інших уроках. На уроках читання (*добукварний період*) для розширення уявлень дітей про слово можна проводити логічні ігри «Зашифруй або відгадай предмет за ознаками», використовуючи логічні схеми; на уроках письма,

української мови під час словникових диктантів також використовуються логічні схеми.

Не треба орієнтувати учнів лише на традиційне засвоєння знань, оскільки такий підхід в організації навчально-пізнавальної діяльності за сучасних умов не є продуктивним, оскільки обсяг знань зростає надто швидко. Та й самі по собі знання не гарантують появи нових оригінальних ідей. Тому велику увагу треба приділяти розвитку таких властивостей особистості, які дають можливість творчо використати здобуті знання. Потрібно розвивати в межах можливого творчі здібності кожної дитини, а не лише особливо обдарованих.

Здатність до творчості не є винятковим явищем, властивим лише одиницям. Певною мірою творчість властива всім людям, тому треба створити для кожного оптимальні умови навчання, формувати потребу вчитися, вміння раціонально працювати, розвивати мислення учнів, їхню мовну активність, проявляти творчість і самостійність у виконанні поставлених завдань.

діалог «учитель - учень»

молодшого шкільного віку, потрібно дотримуватись певних принципів в організації навчання:

- *принцип зв'язку з практикою життя;*
 - *принцип саморозвитку;*
 - *принцип оптимального поєднання індивідуальної та колективної форм навчально-творчої діяльності;*
- принцип інформативності;*
- *принцип віри в сили і можливості дитини.*

Розвиваючи пізнавальну активність, потрібно ставити таку мету:

- *розвивати образне й логічне мислення, уяву;*
- *формувати навички планування, аналізу, самоконтролю;*
- *знайти шлях до серця кожного учня, створити умов для розвитку здібностей, закладений у дитині природою;*
- *викликати бажання самостійно займатися навчальною діяльністю;*
- *виховувати наполегливість, волю, впевненість у досягненні мети;*
- *розширити їхній світогляд для того, щоб вчити спостерігати, думати, аналізувати, розмірковувати;*
- *підвищити рівень розвитку дітей.*

Василь Сухомлинський зазначав, що головне завдання вчителя початкових класів полягає в тому, щоб навчити дитину вчитися, сформувати інструмент, без якого вона стає невстигаючою, нездібною. Цим інструментом, на думку відомого вченого, є п'ять умінь: вміння спостерігати; вміння думати; висловлювати думку про те, що бачу, роблю, думаю, спостерігаю; читати; писати.

Сучасні діти приходять до школи з бажанням діяти, до того ж, діяти успішно, їм подобається на уроці не просто слухати, а ставити запитання, обговорювати проблеми, брати інтерв'ю, приймати рішення, придумувати, фантазувати тощо. Для цього постійно організовую на своїх уроках таку діяльність, тому навчання дітей є успішним, а здобуті знання — якісними.

Сучасна школа як соціально-педагогічна система покликана забезпечити досягнення таких освітніх результатів, які б відповідали цілям розвитку особистості та сучасним вимогам суспільства. Щоб гідно жити в сучасному суспільстві, особистість має бути компетентною в різних сферах діяльності. Школа має допомогти учням в оволодінні технологіями життєтворчості, створити умови для розкриття потенціалу самопізнання, самооцінки, самореалізації, інтеграції в соціокультурний простір.

Компетентісний підхід в освіті покликаний подолати прірву між освітою і життям.

Ключова компетентність – розвивається у навчанні всіх предметів і є результатом всієї загальної середньої освіти країни. Цим результатом є формування загальної життєвої компетентності людини як сукупності ключових компетентностей, інтегрованої характеристики особистості.

Що таке «ключові компетентності»? «Компетенція» в перекладі з латини означає коло питань, у яких людина добре обізнана, має знання та досвід. Сам

термін «ключові компетентності» вказує на те, що вони є «ключем», підставою для інших, більш конкретних і предметно орієнтованих. Які ж якості необхідні людині в житті? Дж. Равен, автор книги «Компетентність у сучасному суспільстві», на основі проведених досліджень так відповідає на це запитання:

- *здатність працювати самотійно без постійного керівництва;*
 - *здатність брати на себе відповідальність за власною ініціативою;*
 - *здатність виявляти ініціативу, не питаючи інших, чи слід це робити;*
 - *готовність помічати проблеми та шукати шляхи їх вирішення;*
- уміння аналізувати нові ситуації й застосовувати вже наявні знання для такого аналізу;*
- *здатність ладити з іншими;*
 - *здатність засвоювати будь-які знання за власною ініціативою;*
 - *уміння приймати рішення на основі здорових суджень.*

Шляхи формування ключових компетентностей:

***Самоосвітня компетентність** (формування вмінь і навичок самотійної роботи, самотійна робота на уроках; організація самотійної роботи; робота в бібліотеці, Інтернеті; захист творчих проектів).

***Особистісна компетентність** (формування вміння рефлексії, самокритика; курс «Пізнай себе»; заняття за індивідуальним планом; участь в олімпіадах, конкурсах, оглядах).

***Пізнавальна компетентність** (формування знань, умінь, навичок, передбачених державним стандартом; поглиблене вивчення предмета; розвиток пізнавальних психічних процесів, критичного мислення; формування вмінь розв'язувати проблемні ситуації, завдання, творчо проектувати, виконувати дослідницьку роботу; вивчення освітніх систем закордонних держав; ознайомлення із духовними цінностями українського та інших народів).

***Компетентісне ставлення до свого здоров'я** (реалізація програми «Формування здорового способу життя»; формування навичок особистої гігієни та самообслуговування; профілактика шкідливих звичок; залучення учнів до спортивних секцій; позакласні фізкультурно-оздоровчі заходи; екскурсії на природу).

***Соціальна компетентність** (тренінгові заняття; вивчення прав та обов'язків громадян України; знання правил культури поведінки; виховання в колективі й через колектив; формування навичок етичної та правової поведінки, толерантності; зустрічі з цікавими людьми, екскурсії на виробництво).

Василь Сухомлинський зазначав, що головне завдання вчителя початкових класів полягає в тому, щоб навчити дитину вчитися, сформувати інструмент, без якого вона стає невстигаючою, нездібною. Цим інструментом, на думку вченого, є 5умінь:

- *вміння спостерігати;*
- *вміння думати;*
- *висловлювати свою думку про те, що бачу, роблю, думаю;*
- *вміння читати;*
- *вміння писати.*

Щоб сформувати в учнів вміння вчитися, раціонально оволодівати знаннями, важливо виробити в них цілий комплекс різноманітних організаційних та інтелектуальних умінь, які забезпечуються самостійністю в навчанні.

Формування комунікативної компетентності відбувається завдяки впровадженню нетрадиційних методів навчання. До таких методів, які використовуються в початкових класах, належать дискусія, сенкан, обери позицію, метод прес, асоціативний кущ, мозковий штурм, криголам, голосування ногами, рюкзак, круги Венна, добре чи погано, «Криголам».

Формування в учнів компетентного ставлення до власного здоров'я зобов'язує вчителя озброювати учнів валеологічними й екологічними знаннями, систематично проводити зарядку, фізкультхвилинку, учити виконувати санітарно-гігієнічні норми, давати інформацію з профілактики соматичних та інфекційних захворювань, виконувати санітарно-гігієнічні вимоги до уроку.

Сучасний підхід до вивчення початкового курсу української мови передбачає формування в молодших школярів комунікативної компетентності – здатності спілкуватися за допомогою мови в будь-якій життєвій ситуації, користуватися мовою не тільки як засобом спілкування, а й навчання, пізнання навколишньої дійсності. Мета розвитку комунікативної компетентності –

формування культури усного та писемного мовлення як засобу вільного спілкування та самовираження.

Для першокласників уроки навчання грамоти дають великі можливості для ознайомлення з найважливішими правилами усного та писемного мовлення і спілкування. Формування комунікативної компетентності у 1 класі передбачає розвиток умінь спілкуватися усно і письмово.

Для розвитку усного спілкування я використовую такі методи:

- *розігрування діалогів;*
- *складання монологів;*
- *сюжетно-рольові ігри;*
- *інсценування казок, оповідань;*
- *усний опис на основі пережитого, побаченого, почутого, творчої уяви;*
- *розширення словникового запасу школярів;*
- *використання інтерактивних технологій;*
- *проведення бібліотечних уроків, підтримання зв'язку з бібліотекою.*

В основі формування мовленнєвої компетентності молодших школярів лежить вміння слухати і розуміти усне мовлення. В 1 класі на уроках навчання грамоти передбачена робота над формуванням аудіативних умінь.

Вправи для усних видів мовленнєвої діяльності.

- 1. Визнач місце звука [м] (на початку, в середині, у кінці) в словах:**
Ми, мама, рама, мило, мова, зима.
- 2. Назви «зайвий» звук.**
[а, у, о, и, в, е, і]
- 3. Послухай і порахуй, скільки вимовлено слів. Яке «зайве»?**
Буквар, пенал, ручка, олівець, сонце, зошит.
- 4. Яке слово означає розмір?**
Зелений, жовтий, великий, червоний, чорний.
- 5. Яке слово прозвучало двічі?**
День, ніч, вечір, день, полудень.
- 6. Які слова близькі за значенням до слова розмовляти.**
Мовчати, думати, мислити, говорити, співати.
- 7. В якій парі слова мають протилежне значення?**

Веселий – смішний, добрий – привітний, холодний – гарячий.

8. Яке словосполучення не може існувати.

Жовте сонце, тепле сонце, зелене сонце, літнє сонце.

9. Вибери слово, яке разом зі словом кукурікає може утворити словосполучення.

Кіт, собака, півень, гусак, індик.

10. Визнач скільки слів у реченні, яке слово вжито недоречно.

У лісі над кущем сховався зайчик.

11. Послухай уривок з вірша.

*Перший клас копає грядку,
Сіє, садить по порядку
всю городину уряд:
баклажани, біб, буряк,
гарбузи, горох, гірчицю,
редьку, сою і морквицю.*

- Скажи, яку городину сіють учні?

Прийоми формування у першокласників діалогічного мовлення.

1. Вибери слова, якими треба вітатися, а якими прощатися.

Доброго дня, дякую, до побачення, здрастуйте, на все добре, спасибі.

2. Відтвори діалог Лисички і Журавля із казки «Лисиця і Журавель».

3. Сюжетно – рольова гра «Інтерв'ю».

Предметом розмови може бути вивішений на дошці малюнок, класна бібліотечка, розповідь про успіхи в навчанні.

4. Гра «Телефонна розмова».

Запросити друга на прогулянку, дізнатись домашнє завдання, узнати причину відсутності у школі, попросити допомогу.

5. Сюжетно-рольова гра «Будьмо знайомі».

6. Сюжетно-рольова гра « У магазині».

Купити зошит, запитати дозволу приміряти пальто, запитати чи є кросівки вашого розміру, попросити сусіда купити вам хліба.

7. Сюжетно-рольові ігри: «У медичному закладі», « У перукарні», «В автобусі», « В парку».

Вправи для умінь будувати усні висловлювання.

1. Розгляньте малюнок. Яких тварин ви бачите? Розкажіть про одну із них.
2. Скласти розповідь за малюнком.
3. Скласти розповідь про твій розпорядок дня.
4. Розкажи про квітку, яка тобі найбільше подобається.
5. Розкажи, як ти допомагаєш мамі.

Інтерактивні технології при формуванні комунікативних компетентностей

1. Технологія «Мікрофон».

- Для чого людям потрібна мова?
- Назвіть правила усного мовлення.
- Як повинна звертатись до оточуючих ввічлива людина?

2. Технологія «Незакінчене речення».

- Слова ввічливості ...
- Тепер я точно знаю ...
- Я знаю казки ..
- Я знаю, що з великої букви пишуться ...

3. Технологія «Прес». Дана технологія відкриває можливості доводити, висловлювати свої думки, обґрунтовувати свої міркування за певним алгоритмом : «Я вважаю, що ...», «тому що...», «наприклад...», «отже, таким чином ...».

4. Технологія «Займи позицію». У дітей є можливість зайняти позицію «Так», «Ні», «Не знаю», довести свій вибір. Після обговорення можливість змінити свою думку.

Формування компетентностей нерозривно пов'язана з певним типом організації знань. Адже справа не в обсязі знань, не в їх міцності, а «в тому, як організовані індивідуальні знання, наскільки вони надійні в якості основи для прийняття ефективних рішень відносно тієї чи іншої конкретної ситуації».

Школа вчить дитину компетентно обирати свій життєвий шлях, зважаючи при цьому на свої здібності та можливості, ставити перед собою завдання самовдосконалення, саморозвитку, самовиховання, самоосвіти. Завдання початкової ланки як навчально-виховного процесу є всебічний розвиток молодших школярів, набуття учнями досвіду спілкування, формування в них бажання та вміння вчитися.

Організовуючи інтерактивне навчання, моделюю життєві ситуації, використовую ролі ігри, казку, спільно розв'язую проблеми на основі аналізу відповідної ситуації, проводжу різноманітні конкурси, змагання, інтелектуальні

ігри, КВК – це все дає можливість учням реалізувати себе. Успішно реалізую на уроках такі стратегії:

- ® «мозковий штурм»;
- ® джигсоу;
- ® тронування;
- ® асоціативний куш;
- ® запитання до автора;
- ® мікрофон;
- ® ажурна пилка;
- ® авторське крісло;
- ® пошук запитань;
- ® ЗХВ (Знаю. Хочу знати. Вивчу.)
- ® дискусійна сітка.

Більшість методів роботи з використанням елементів ІКТ спрямовані на роботу учнів в парах, у групах, адже саме через групові форми роботи формується позитивна мотивація до навчального співробітництва в класі.

Застосування методик розвитку критичного мислення на уроках сприяє активізації роботи учнів, стимулюванню міркувань, застосуванню здобутих знань у розв'язанні життєвих завдань, розвитку творчої особистості. Використання сучасних інноваційних технологій інтерактивного навчання дає можливість перетворити традиційний урок на інтерактивний. Це сприяє тому, що учні засвоюють програмовий матеріал значно краще, адже інтерактивні методики розраховані на творчий процес пізнання світу, на постановку проблем та шляхів їх розв'язання, а не зазубрювання матеріалу.

Для розвитку мислення школярів я використовую на уроках проблемні завдання. Суперечності, що виникають під час розв'язання проблеми, викликають дискусію, спонукають до роздумів, пошукової діяльності та висновків. Модель навчання – це побудова навчального процесу шляхом залучення учня до гри. Використання технології наражається на суперечність: навчання є цілеспрямованим процесом, а гра має невизначений результат. Ш. Амонашвілі зазначив: *«Дітей потрібно вчити не граючи, а серйозно, з почуття відповідальності. Учитель має так добре і мистецьки виконувати роль, що діти забули про потребу у грі.»* На уроках ігрова модель надає максимальну свободу інтелектуальної діяльності, що обмежується лише конкретними правилами гри. Але не забуваймо, що це серйозна гра. Ігрові

форми роботи сприяють створенню невимушеного творчого пошуку, емоційного комфорту, позитивно впливають на розвиток творчої особистості.

Інтерактивні технології відіграють важливу роль у сучасній освіті. Їхня перевага полягає в тому, що учні засвоюють рівні пізнання, у класах збільшується кількість учнів, які свідомо засвоюють навчальний матеріал. Учні займають активну позицію у засвоєнні знань, зростає їхній інтерес у сприйманні знань. Значно підвищується особистісна роль вчителя — він є лідером, організатором. Але необхідно зазначити, що проектування і проведення уроків за інтерактивними технологіями потребують, перш за все, компетентності в цих технологіях учителя, його вміння переглянути і перебудувати свою роботу з учнями.

Світ, у якому доведеться жити нашим дітям, змінюється вчетверо швидше, ніж наші школи. І справді, в школу приходять покоління дітей, які живуть в інформаційному суспільстві, у цифровому середовищі, і, щоб скористатися його перевагами, нам, педагогам, необхідно переосмислити самоцінність знань та самодостатність учителя як джерела інформації.

Пам'ятаємо, «знання – це скарб, а вміння вчитись – ключ до нього». Як має реагувати сучасна школа на ці зміни? Переконана, що кожна школа повинна шукати свої шляхи, один із яких – це компетентнісний підхід до навчання. Саме тому у проекті Державного стандарту початкової загальної освіти і запропоновано модернізацію змісту початкової освіти на засадах компетентнісної парадигми.

Якщо розглянути методологічні засади та принципи діяльності школи, то основною місією школи є виведення особистості учня в режим самовдосконалення через формування ключових компетентностей, а основним суб'єктом в цій системі є учитель, який є безпосереднім провідником, фактичним реалізатором компетентнісних ідей. З огляду на це, варто визнати, що забезпечення виходу на кожного вчителя створює умови для ефективного всебічного впровадження компетентнісного підходу, та формування ключових компетентностей.

Кожному педагогу відомо, що учні, які прекрасно відтворюють навчальний матеріал, не завжди можуть виявити творчість, оригінальність, самостійність у судженнях та оцінках. Ці якості можуть бути сформовані тільки за умови залучення дітей до систематичної навчально – пошукової самоосвітньої діяльності. Вчитель має організувати навчальну діяльність таким

чином, щоб дитина стала суб'єктом навчання. При цьому слід пам'ятати, що самостійна робота виявляється в чотирьох основних напрямках навчальної самоосвітньої діяльності:

- *організаційному (визначення мети, вибір засобів її досягнення, контроль за відповідністю дії плану та цілям, організація діяльності у колективній роботі);*
- *практичному (використання ТЗН, опрацювання довідкової літератури, відео матеріалів, робота з комп'ютером);*
- *інтелектуальному (формування проблеми, вибір об'єкта досліджень, систематизація ідей);*
- *психологічному (докладання вольових зусиль для подолання труднощів, усвідомлення свого рушійного мотиву, аналіз та оцінювання ситуації).*

Формування творчої особистості, яка буде здатна навчатися протягом усього життя, реалізується тільки комплексно у трьох основних аспектах.

Перший аспект – організація спеціальної самоосвітньої навчальної діяльності на уроках. Учитель повинен поступово вчити учня:

- *формулювати мету;*
- *планувати діяльність;*
- *обирати засоби та прийоми роботи;*
- *оцінювати свої досягнення;*
- *аналізувати виконану роботу, здійснювати рефлексію;*
- *обирати нове завдання.*

Другий аспект – організація навчального самоосвітнього співробітництва, спільної роботи вчителя і учня. Самостійне обрання ролі полягає в уміннях:

- *учитися слухати;*
- *учитися сперечатися;*
- *учитися робити висновки;*
- *учитися навчати інших;*
- *учитися створювати модель, алгоритм, схему;*
- *учитися оцінювати роботу та досягнення;*
- *учитися ставити запитання;*
- *учитися відстоювати свою думку.*

Незамінними в цьому аспекті є парна та групова робота.

Третій аспект – методи та прийоми самоосвітньої роботи на уроці. Вчитель спонукає дітей до пошукової самостійної діяльності (1 – й клас – ситуація наслідування; 2 – 4 класи – ситуація самостійної дії).

Орієнтовні завдання:

«Пастка» (завдання, які не мають розв'язку або складені не за правилами):

- завдання, що розрізняють життєву та понятійну логіку;
- задачі з неповними даними;
- ситуації відкритого незнання;
- завдання, що розрізняють орієнтацію дитини на завдання і на дії вчителя.

«Каталізатор» - завдання, яке виявляє недостатність знань дитини, мотивує її до самостійного пошуку інформації, спонукає до діалогу з іншими дітьми.

«Виручалочка» - завдання на опрацювання пропущеного матеріалу.

Ці вправи дають змогу:

вчителю	учневі
· активізувати пізнавальні можливості учнів; · реально бачити рівень досягнень учнів і прогалини в оволодінні способами дій; · надати допомогу окремим учням; · контролювати процес засвоєння знань	· навчатися у власному темпі та стилі; · раціонально використовувати час; · формувати рефлексивні вміння та навички; · розвивати творче, самостійне мислення

Самоосвітні компетенції учнів формуються у кілька етапів, на кожному з яких вони за допомогою педагога засвоюють певні уміння і навички самоосвітньої діяльності.

На підготовчому етапі школярі вчаться:

- здійснювати первинне опрацювання навчального матеріалу;
- складати плани;
- ставити експерименти за прямими вказівками вчителя.

На першому етапі у школярів:

- виробляються навички вибору способу дій і застосування його в роботі над додатковим джерелом;
- формується ситуативний інтерес до додаткового матеріалу і способів діяльності;

Для другого етапу є характерним:

- поступове формування здатності побачити проблему, знайти гіпотезу, довести її, зробити висновок;
- закріплення стійкого інтересу до додаткових джерел інформації.

На третьому етапі учні оволодівають:

- *навичками пошукової самоосвітньої діяльності на основі вивчення матеріалу та широкого залучення додаткових джерел;*
- *умінням самотійно бачити проблему, формулювати її, пропонувати шляхи її розв'язання;*
- *навичками реалізації розробленого плану;*
- *здатністю робити висновки та узагальнення.*

На мою думку, кожен учитель повинен подбати про те, щоб у дітей під час навчання в школі сформувалися навички самоосвіти.

Для цього необхідні **три умови**:

- *бажання займатися самоосвітою;*
- *оволодіння навичками, необхідними для заняття самоосвітою;*
- *можливість постійно вправлятися у самоосвіті.*

Сьогодні шкільний навчальний процес найменше орієнтується на самоосвіту учнів через те, що бракує підручників та навчальних посібників, які могли б бути використані для самоосвіти та сприяли б формуванню у дітей навичок самоосвіти. Самоосвіта має стати невід'ємною складовою навчального процесу в школі. **Цю роботу слід вести у трьох основних напрямках.**

1. Пошук та впровадження у практику прийнятих норм самоосвіти учнів:

- *організація самотійного засвоєння учнями частини матеріалу на уроках і вдома;*
- *добір цікавого матеріалу до уроку;*
- *використання елементів творчості в ході виконання домашніх завдань та самоосвітньої діяльності.*

2. Озброєння учнів набором навчальних прийомів, необхідних для самоосвітньої роботи:

- *навичками письма і читання, усного та писемного мовлення;*
- *умінням працювати з книгою;*
- *здатністю сприймати інформацію на слух;*
- *навичками складання плану;*
- *умінням аналізувати умови задач та розв'язувати їх.*

3. Стимулювання та заохочення самоосвіти школярів:

- *пропагування самоосвіти серед школярів;*
- *проведення бесід про необхідність самоосвіти;*
- *створення пріоритетів для набуття знань, які потрібно опановувати самотійно;*
- *залучення до процесу самоосвіти учнів їхніх батьків.*

Тема рекомендацій щодо формування в учнів самоосвітньої компетентності, зокрема щодо становлення творчої особистості молодшого школяра, є невичерпною. Та головне – вчитель повинен виховувати у дітей риси, необхідні громадянам майбутнього демократичного суспільства:

- *здатність самотійно і критично мислити;*
- *творчі здібності;*
- *уміння окреслювати проблеми і розв'язувати їх.*

Знання завжди були одним із джерел поступу особистості. Справжній учитель, який сам переживає радість пізнання нового, завжди прагне розділити її з учнями, створити будь-якій дитині «ситуацію успіху», що дозволяє і йому відчувати цю саму радість пізнання.

У своїй педагогічній діяльності А.С. Макаренко розробляв ідею «завтрашньої радості», а В.О. Сухомлинський розвивав ситуацію успіху у створеній ним «Школі радощів». Розвиток особистості дитини стає основним завданням школи. Тому постає питання про пошук таких форм і методів організації навчально-виховного процесу школярів, які б найбільшою мірою забезпечували цей розвиток через досягнення кожною особистістю власного успіху, віри в свої сили.

Доброзичлива творча взаємодія вчителя та учня, діалог двох рівних партнерів, відсутність страху, розкутість, радість спілкування, право на власну думку, допомога в саморозвитку, підтримка - ось далеко не повний перелік якостей навчального процесу. Якщо не бажаємо «зламати» дитину в період формування її особистості, маємо мету допомогти в розвитку, оберігаючи її природну індивідуальність, то ні в якому разі не можна позбавляти дитину сьогодишньої радості і чекання завтрашньої радості, віри у свої можливості, сподівання на позитивні перспективи у майбутньому.

В основі створення «ситуації успіху» лежить особистісно орієнтований підхід до процесу навчання та виховання, духовне вдосконалення внутрішнього світу. Розпочинати день можна словами Шалви Олександровича Амонашвілі: «Усміхайся власному Я! Усміхайся кожному! Усміхайся дітям, людям! Усміхайся Творцеві! «В усмішці сила і мудрість учителя», - зазначав Ш. Амонашвілі. Це перший крок до створення успіху. Кожен ранок у школі повинен розпочинатися з «ранкових зустрічей», де діти в ігровій формі створюють позитивний настрій, ефективно спілкуються, піклуються про інших, вчаться знаходити спільну мову і поважати один одного, налаштовуються на успіх протягом дня, а все це створює ситуацію успіху кожного члена колективу. Свою радість вони висловлюють різноманітними формами привітання:

усмішка, побажання, похвала самого себе, похвалити друга, назвати ім'я з порівнянням, висловити комплімент, «передача» тепла свого серця, повітряний поцілунок, радісна пісня, та ін. На ранкових зустрічах діти висловлюють привітання з днем народження, з днем ангела, з перемогою в конкурсах, змаганнях, малюють малюнки друзям, які знаходяться поруч або які з різних причин відсутні в школі.

Звичайно, досягти мети і поставленого завдання шляхом використання лише традиційних форм та методів організації навчально-виховного процесу неможливо. Хоча основною формою організації навчального процесу в школах усіх типів був і залишається урок, які створені для дітей і разом з ними. Вирішенню цієї проблеми є впровадження у навчально-виховний процес активних методів навчання, серед яких провідну роль відіграють навчальні ігри. В.Сухомлинський писав: «У грі немає людей серйозніших, ніж малі діти». Гра супроводжує людину протягом всього життя. Навіть стаючи дорослими, опиняючись у певних життєвих ситуаціях, ми приміряємо на себе ту чи іншу роль. А для малої дитини гра - це основний вид діяльності, засіб пізнання навколишнього світу. «У дитячому віці гра - це норма, і дитина повинна завжди гратися, навіть коли робить серйозну справу», - зазначав А.С. Макаренко. Психологи стверджують, що гра є одночасно засобом самовдосконалення, самооновлення, до того ж, - стимулятором доброго настрою. Відтак гра - інструмент створення ситуації успіху. Вираження власного успіху відбувається тоді, коли, підводячи підсумок заняття, діти моделюють свій настрій, замальовуючи відповідний малюнок: Сонечко - «Чудово! У мене все вийшло!». Сонечко, прикрите хмаринкою - «Добре! Буду старатися!». Хмаринка - «Мені сумно! Але я спробую краще!».

Успіх, якщо його дитина переживає неодноразово, відкриває період визволення прихованих можливостей особистості, перетворення та реалізації духовних сил, внутрішньої досконалості, висоти духу. Під час організації і проведення різних свят учні вибирають собі ролі, готують костюми, допомагають один одному у вирішенні різних питань. Діти розучують пісні, сценки, вірші, які вибирають самостійно відповідно до своїх вподобань.

Для створення ситуації успіху потрібно залучати батьків, родини дітей до шкільного та позашкільного життя класу. Батьки разом з дітьми є активними помічниками в підготовці до навчального року щодо облаштування класної кімнати; поповнення класної бібліотечки; відвідування дітей вдома; організації і проведення позакласних і позашкільних заходів.

Побачити в дитині особистість, що формується, допомогти їй розвинутися та розкритися духовно буває важко не тільки вчителю, а й батькам. Дитині потрібно створити психоемоційний комфорт не тільки у школі, а й удома. Тому потрібно тримати постійний контакт з батьками учнів. Ніхто з батьків не стоїть осторонь, а тільки у взаємній роботі, допомозі, вирішенні всіх питань досягається кінцева мета - створення ситуації успіху.

Проводячи батьківські збори, потрібно розглядати ті питання, які хвилюють батьків, дітей і вчителя. Батьки не повинні бути пасивними слухачами, а брати активну участь в диспутах «Моя дитина - першокласник», «Який темперамент моєї дитини?», в іграх «Давайте познайомимось» , «Як? Де? Чому? Коли? Для чого?», в обговореннях «Як уникнути домашніх баталій або Дисципліна без конфліктів», «Як ми виховуємо, коли ми виховуємо?».

Створення ситуації успіху породжує радість. І якщо дитина усміхнена протягом дня, це є свідченням того, що вона відчуває свою значимість як особистість, як потребу в ній всього колективу і все це спрацьовує на позитивний результат у досягненні поставленої мети. Адже, якщо до радості учня додати радість батьків, утвориться сімейна радість. А вона є підґрунтям для творчої співпраці вчителя з учнем, з батьками. Ця радість, створена ситуацією успіху, є запорукою успіху дитини, досягнення високих результатів, суспільне визнання особистості, яке направлене на подальше життя дитини.

Інтегрований підхід до навчання і виховання значно підвищує успішність реалізації виховної функції, актуалізує особистісні якості учнів, забезпечує їхню активну діяльність у цілісному пізнанні, оскільки гуманізація школи потребує глибоких перетворень процесу навчання, зокрема удосконалення змісту освіти, створення інтегрованих підручників, посібників, курсів тощо. У процесі інтегрованого підходу курсів кожен учень засвоює способи спільної діяльності (що дуже важливо), цінує себе за свої навчальні досягнення, може самостійно

визначати цілі свого вдосконалення в навчальних уміннях. В умовах інтегрованого підходу до навчання констатовано, що молодший школяр реалізовує себе на рівні «Я»-діяльного і виступає як суб'єкт міжособистісних взаємодій, здатний здійснювати власні внески у навчання, прагне до самореалізації і самоактуалізації власної особистості.

Практика засвідчує, що вже з першого класу доцільними є елементи інтеграції на уроках з кількох навчальних предметів. Наприклад, на уроці математики ми і співаємо (музика), і стрибаємо (фізичне виховання), порівнюємо Землю і Сонце («Природознавство»). За допомогою цієї інтеграції учням цікаво і весело на уроці, вони не так швидко втомлюються, краще запам'ятовують навчальний матеріал. Саме з допомогою інтеграції на уроках математики в 1 класі учні засвоїли поняття «Земля», «Сонце», «куля», «глобус», «карта» тощо. Вивчили ноти, розгадували музичні ребуси, назви пір року та їх місяці, навчилися розфарбовувати та перемальовувати нескладні малюнки. Музика має на дітей великий комунікативно-терапевтичний вплив; завдяки заняттям музикотерапією у дітей формуються навички спілкування, адекватного вираження почуттів, розвиваються емпатичні здібності, що сприяє встановленню й розвитку міжособистісних взаємин з однолітками й дорослими.

У навчальному процесі варто застосувати музику як засіб підвищення працездатності на уроці, який базується на позитивному емоційному впливові, підтримки стійкого і високого навчального ритму. Музика виступає й як засіб відволікання від думки, що турбує людину, як засіб заспокоєння і навіть лікування.

В роботі застосовую **курс «Казкотерапія»** — це процес розшифровки зв'язку між казковими подіями та поведінкою у реальному житті. **Казкотерапія** — це лікування казками, це, спільне відкриття тих знань, які живуть в душі і є в даний час психотерапевтичними. Групова діяльність на уроках «Казкотерапії» сприяє підвищенню успішності учнів класу, вирішує багато виховних і розвивальних задач. Зокрема, це успішне входження дитини у навчальну діяльність, формування самооцінки та саморегуляції, уміння пристосовуватись до темпу роботи групи, формування у школярів позитивного ставлення до навчання, підготовка учнів до спілкування. Коли учні оволоділи

прийомами роботи в групах, навчилися спілкуватися, співпрацювати, поступово вводжу складніший вид, тип групової діяльності — кооперативно-груповий, який передбачає взаємодію не тільки членів групи, а і взаємодію між групами. Кооперативно-групову роботу використовую на уроках читання з елементами казкотерапії, під час складання плану оповідання чи казки, діафільму до тексту. Так, після роботи над казкою, пропоную скласти діафільм. Кожна група відпрацьовує кадр діафільму за певним сюжетом казки. В групах призначаються і режисер, і художник, і актори, і сценарист. Коли кожна група упоралася із завданням, за моїм сигналом кадри (діафільму) об'єднуються. Таким чином, кожна група, виконуючи частину загального класного завдання, дає спільний результат. Казкотерапія — це лікування казками. Знання з давніх-давен передавалися через історії, казки, легенди, міфи. Через ці твори ми пізнаємо себе, вивчаємо навколишній світ, і вони, безперечно, лікують. І саме сьогодні, на початку нового тисячоліття, до них інтуїтивно тягнуться люди. Перечитують та інтерпретують Біблію, шукають прихований смисл у казках, легендах...

Перед батьками і педагогами нині однаково гостро постають питання як успішності, так і здоров'я дітей. Особливого значення вони набувають у молодшому шкільному віці. Не секрет, що не всі діти, особливо шестирічки, приходять до школи фізично і психологічно готовими. Питання збереження здоров'я учнів у початковій школі набувають все більшої актуальності. Не можна визначати якість освіти без урахування впливу організації навчання на здоров'я учнів.

Запровадження основ здоров'я і фізичної культури — лише локальний захід на сьогодні в школі. Для дитини прихід до школи — це своєрідне «оформлення на посаду». І посада ця вельми приваблива: щасливий господар портфеля і старанний виконавець шкільних правил слухає вчителя, підіймає руку й отримує оцінки. Годинами сидіти за партою виявилось не так цікаво, як очікувалося. А нова інформація, що надходить від учителя щодня, теж не приваблює, та й вимагає постійного заучування. Отже, необхідно передусім акцентувати увагу на охороні здоров'я дітей як однієї з проблем сьогодення.

Ефективним засобом зниження та ліквідації гострої і попередження хронічної розумової втоми школярів може стати зменшення тривалості сидіння

за партою на уроці, а це — динамічні перерви, рухова та імітаційна діяльність, інтелектуальні ігри тощо; впровадження обов'язкових рухливих ігрових ситуацій, атр-терапії (*навчання через музику, образотворче мистецтво*) на уроках; проведення повноцінних уроків фізкультури, основ здоров'я, ритміки чи хореографії. Саме такий комплексний підхід до організації та проведення навчання сприяє поліпшенню в учнів показників як фізичного, так і розумового розвитку, зростанню даних рухової підготовленості, зменшенню пропусків навчальних днів через хворобу, своєчасному зняттю розумової втоми і поліпшенню успішності молодших школярів.

Оволодіння мистецтвом життя — вимога часу. Світ стає складнішим, динамічнішим. Інтенсивно поширюється інформатизація світу. Очевидно, що адаптуватися до нових умов може тільки людина з широким особистісним діапазоном можливостей, розвиненим інтелектом, здатна до творчого самовираження.

Здоров'я дітей - одне з основних джерел щастя, радості і повноцінного життя батьків, вчителів, суспільства в цілому. Для України головною проблемою, яка пов'язана з майбутнім держави, є збереження і зміцнення здоров'я дітей та учнівської молоді. Турботу викликає різке погіршення стану фізичного та розумового розвитку підростаючого покоління, зниження рівня народжуваності й тривалості життя, зростання смертності, особливо дитячої.

Вступаючи до школи, 85% дітей мають ті чи інші порушення соматичного та психічного характеру, зростає кількість дітей, які мають психоневрологічні захворювання.

Тому **найважливіша справа будь-якої школи – турбота про здоров'я учнів**. Від здоров'я, гарного самопочуття і бадьорості дітей залежить їх духовне життя, світосприйняття, розумовий розвиток, рівень навчальних досягнень, віра в свої сили. Навчання учнів здорового способу життя повинне бути системним і сприяти гармонійному розвитку психофізичних здібностей.

Найголовнішим фактором усієї педагогічної роботи у цьому напрямку вважаю особисте ставлення вчителя до збереження та зміцнення здоров'я у школярів і формування у них позитивної мотивації щодо здорового способу життя. Від вчителя залежить, чи впаде зерно турботи про своє здоров'я у душу

дитини. І як зробити так, щоб це зерно проросло та в майбутньому дало щедрий врожай.

Навчальна діяльність - основний вид діяльності в школі. Це цілісний, багатофункціональний процес, результативність якого залежить від його компонентів: мотиваційного, змістовного, процесуального. Саме від цих компонентів залежить і здоров'язберігаючий аспект навчання. Але якщо підвищити мотивацію та удосконалити змістовний компонент відповідно до вікових, індивідуальних особливостей учнів, активізувати процес навчання, то можна створити необхідні умови для збереження здоров'я учнів, і підвищити ефективність навчання.

Для цього використовую ігрові технології (на різних етапах) Ігрова діяльність цілком відповідає віковим особливостям молодших школярів, процес навчання для них стає цікавим, зрозумілим і не викликає стресів, а значить, матеріал уроку засвоюється краще. Крім того під час ігор діти рухаються, що допомагає вирішити проблему гіподинамії школярів.

Крім цього для реалізації принципів здоров'язбереження доцільно включати до навчально-виховного процесу навчальні казки, інтегровані уроки, нестандартні уроки, інтерактивні форми навчання.

Впровадження другої складової здоров'язберігаючого навчання:

- *систематичні заняття фізичними вправами і спортом,*
- *ефективні руханки під музику;*
- *фізкультхвилинки і динамічні паузи;*
- *гімнастики для очей;*
- *пальчикову гімнастику;*
- *дихальні вправи;*
- *вправи на координацію рухів;*
- *аромотерапія;*
- *портивні змагання;*

Педагогічна практика показує, що успіх валеологічної освіти у школі досягається за рахунок системного підходу до рішення цієї проблеми як на уроках, так і в позаурочний час, через різні форми позаурочної роботи.

Запровадження ключових компетенцій у зміст освіти зумовлене потребою розв'язати ряд проблем, серед яких – неспроможність учнів застосовувати засвоєні знання, уміння, навички, способи діяльності і цінність орієнтації в реальних життєвих ситуаціях, виконувати вимоги суспільства щодо оновлення знань, тобто реалізації безперервного навчання. А також здатність пристосовуватися до швидкої зміни суспільно – економічних умов, адаптуватися в змінених умовах, уміти знаходити шляхи розв'язання проблем, що виникають у практичній, пізнавальній, комунікативній та інших видах діяльності.

Сьогодення диктує нам швидкий темп життя, величезна маса різноманітної інформації, розвиток науки, техніки. І дуже часто маленькій дитині все це треба переосмислити, вибрати головне, важливе, відсіяти непотрібне, другорядне. Тому перед початковою школою стоять важливі завдання всьому цьому дітей навчити, щоб мати гарний кінцевий навчальний результат.

Однак моя проблема потребує творчого пошуку й моєї майстерності задля її успішного розв'язання. Я намагаюсь створити для дітей найоптимальніші умови їх розвитку та навчання. Для того щоб дитина відчула радість успіху, використовую як традиційні, так і нетрадиційні форми роботи. Вільний вибір розвиває самостійність та творчу ініціативу дітей. Учні насолоджуються справами, що приносять їм радість пізнання.

Хочу зазначити, що надія на успіх живе в кожній людині. Але, на жаль, не кожна надія справджується, тому що успіх гарантований лише для тих, хто прикладає для його здійснення власні зусилля.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гаряча С. А. Педагогіка майбутнього. // Початкова освіта. – 2011. - № 9
2. Державний стандарт початкової загальної освіти// Початкова освіта. – 2018
3. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики. Науково-методичний посібник / За наук. ред., І. Г. Єрмакова. – Запоріжжя: Центрiон, 2005.
4. Новікова Т. Розвивальне навчання та формування ключових компетентностей учнів // Початкова освіта. – 2008. - №41.
5. Можаяєва О. М. Формування і розвиток основних компетентностей особистості в початковій школі // Початкова освіта. – 2009. - №32.
6. Ібряшкіна Н. Формування у дитини емоційно-позитивного ставлення до шкільного навчання // Початкова освіта. – 2007. - №42.
7. Пономарьова К. Реалізація компетентнісного підходу в навчанні молодших школярів української мови.// Початкова школа. – 2010. - №12